

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 187/2020-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou SODOMA VULGAN, spol. s r. o., Kominárska 2, Bratislava, IČO 47 254 084, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Marián Vulgan, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 v spojení so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 298/1999 v spojení s postupom Krajského súdu v Bratislave v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 103/2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s jeho základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 298/1999 porušené boli.

2. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadošťučinenie v sume 6 000 € (slovom šesťtisíc eur), ktoré je mu Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 675,43 € (slovom šesťstosedemdesiatpäť eur a štyridsaťtri centov) na účet jeho právneho zástupcu advokátskej kancelárie SODOMA VULGAN, spol. s r. o., Kominárska 2, Bratislava, IČO 47 254 084, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania okresného súdu a argumentácia sťažovateľa

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 187/2020-17 z 12. mája 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátskou kanceláriou SODOMA VULGAN, spol. s r. o., Kominárska 2, Bratislava, IČO 47 254 084, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Marián Vulgan, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 v spojení so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 298/1999

(ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“) v spojení s postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 103/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie krajského súdu“).

2.1 Z ústavnej sťažnosti podanej na ústavnom súde 15. apríla 2020 a jej príloh vyplýva, že návrhom na vydanie platobného rozkazu z 12. marca 1998 doručeným okresnému súdu 13. októbra 1998 sa domáhal žalobca [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) od sťažovateľa zaplata sumy 42 783 Sk s poplatkom z omeškania vo výške 2,5 promile z dlžnej sumy za každý deň omeškania, najmenej však 25 Sk za každý i začatý mesiac omeškania od 12. októbra 1998 do zaplata a zaplata trov konania pozostávajúceho zo zaplata súdneho poplatku vo výške 1 711 Sk a trov právneho zastupovania vo výške 1 650 Sk, a to všetko do 15 dní odo dňa doručenia platobného rozkazu. Návrhom na vydanie platobného rozkazu požadoval žalobca zaplata nájomného a služieb spojených s užívaním bytu za obdobie od 1. novembra 1993 do 30. septembra 1998. V rámci konania bolo nariadených celkovo 6 pojednávani, z ktorých sa uskutočnili tri pojednávania, prvé v roku 2000, druhé v roku 2015 a tretie v roku 2016. Ďalšie tri pojednávania nariadené v rokoch 2016 a 2017 sa neuskutočnili z dôvodu náhlej choroby zákonného sudcu, z čoho teda vyplýva, že súd konal „(i) od roku 1998 – 2000 sa konalo jedno pojednanie po dobu dvoch (2) rokov, (ii) Od roku 2000 – 2015 sa konalo jedno pojednanie za dobu piatich (5) rokov, (iii) Od roku 2016 sa konalo jedno pojednanie, pričom ostatné nariadené pojednávania sa neuskutočnili, celkovo jedno pojednanie za obdobie dvoch (2) rokov“.

2.2 Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti konštatuje, že „Okresnému súdu Bratislava II trvalo 19 rokov, kým vo veci konečne rozhodol prostredníctvom napádaného rozsudku Okresného súdu Bratislava I zo 17.01.2018, 18C/298/1999-684. Táto doba konania presahuje všetky ústavnoprávne limity prípustnej dĺžky konania a je flagrantným porušením aj judikatúry európskeho súdu pre ľudské práva.“.

2.3 Ďalej sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti poukázal na to, že „... od januára 2018 do dnešného dňa koná prietahovo Krajský súd v Bratislave, ako súd odvolací v odvolacom konaní, ktoré trvá už celkovo viac ako dva roky a nie je doposiaľ skončené. Krajský súd v Bratislave až po dvoch rokoch vytýčil v marci 2020 pojednanie, avšak

z dôvodu obavy Žalobcu z možnosti nakazenia sa koronavírusom bolo na jeho žiadosť pojednávanie odročené na neurčito.“.

3. Podľa názoru sťažovateľa *„Ide o bezprecedentné prieťahy v konaní, kedy celková doba konania Okresného súdu Bratislava II, sp. zn. 18C /298/ 1999, spolu s konaním vedeným pred Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 7Co /103/2019, trvajú už 21 rokov. Týmto postupom tak dochádza už k odňatiu spravodlivosti – denegatio iusticie a k porušeniu už aj čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“.* Sťažovateľ teda *„žiada, aby Ústavný súd zohľadnil túto bezprecedentnú dĺžku konania a vyslovil nielen záver o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy a porušenie práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ale aby aj rozhodol o porušení práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, a to z dôvodu odňatia spravodlivosti – denegatio iustitiae“.*

4. Sťažovateľ v petite podanej ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo Sťažovateľa [REDAKOVANÉ], na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 18C 298/1999 porušené bolo.

2. Základné právo Sťažovateľa, [REDAKOVANÉ], na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 7Co 103/2019 porušené bolo.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje Krajskému súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 7Co 103/2019 konať bez zbytočných prieťahov.

4. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva Sťažovateľovi, [REDAKOVANÉ], finančné zadosťučinenie vo výške 19 000,-€, ktoré je mu Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva Sťažovateľovi, [REDAKOVANÉ], finančné zadosťučinenie vo výške 2 000,-€, ktoré je mu Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva Sťažovateľovi, [REDAKOVANÉ], náhradu trov konania vo výške 450,29 €... , ktorú je povinný vyplatiť spoločne a nerozdielne Okresný súd Bratislava II a Krajský súd v Bratislave na účet jeho advokáta do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohoto nálezu.“.

5. V zmysle Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 účinného od 1. júna 2020 (ďalej len „rozvrh práce“) „Veci, na prerokovanie ktorých sú príslušné prvý a tretí senát ústavného súdu v zlozeniach platných v obdobiach od 17. februára 2019 do 25. apríla 2019, od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019 a od 17. októbra 2019 do 31. mája 2020, ak bol ich členom sudca Mojmir Mamojka, prerokuje ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca v danej veci podľa súčasného rozvrhu práce.“ Tretí senát ústavného súdu pracuje v novom zložení: Martin Vernarský (predseda senátu), sudca Ivan Fiačan a Peter Straka (sudca spravodajca).

II.

Vyjadrenie odporcu a replika sťažovateľa

6.1 Ústavný súd 19. mája 2020 vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. V podaní okresného súdu sp. zn. Spr 43/2020 z 8. júna 2020 predsedníčka okresného súdu poskytla prehľad vo veci vykonaných úkonov a k veci poskytla len všeobecné vyjadrenie, v ktorom konštatovala, že „Nepopieram, že predovšetkým v čase pred rozhodnutím súdu vo veci bolo pojednávanie viackrát odročené zo zdravotných dôvodov sudcu...“.

6.2 Ústavný súd 19. mája 2020 vyzval predsedu krajského súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. V podaní krajského súdu sp. zn. 1 SprV 246/2020 z 1. júna 2020 predseda krajského súdu poskytol prehľad vo veci vykonaných úkonov zo strany krajského súdu a k veci uviedol:

„Z obsahu spisu vyplýva, že daná vec bola na Krajský súd v Bratislave predložená dňa 29.4.2019 na prejednanie odvolania žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Bratislava II zo dňa 17.1.2018, č.k. 18C/298/1999-684 v spojení s opravným uznesením Okresného súdu Bratislava II zo dňa 9.4.2018, č.k. 18C/298/1999-690 zo dňa 9.4.2018.

Z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd v súlade s ust. § 374 C.s.p. úpravou referujúceho sudcu zo dňa 2.10.2019 doručoval podanie žalobcu zo dňa 23.3.2019 právnenému zástupcovi žalovaného 1/ a žalovanej 2/ a úpravou zo dňa 19.12.2019 nariadil doručiť podanie právneho zástupcu žalovaného 1/ zo dňa 10.12.2019 právnenému zástupcovi žalobcu a žalovanej 2/. Následne odvolací súd úpravou zo dňa 17.2.2020 vo veci nariadil pojednávanie na deň 18.3.2020... ktoré bolo na žiadosť právneho zástupcu žalobcu z dôvodu aktuálnej situácie na území Slovenskej republiky týkajúcej sa opatrení na zastavenie šírenia prenosného ochorenia COVID-19 a s ohľadom na vek žalobcu uznesením zo dňa 16.3.2020, č.k. 7Co/103/2019-932 odročené na termín 22.4.2020. Následne s ohľadom na trvajúcu situáciu na území Slovenskej republiky týkajúcu sa opatrení na zastavenie šírenia prenosného ochorenia COVID-19, s ohľadom na vek žalobcu ako aj odporúčanie predsedu Krajského súdu v Bratislave, odvolací súd uznesením zo dňa 30.3.2020, č.k. 7 Co/103/2019-937 odročil odvolacie pojednávanie nariadené na deň 22.4.2020 a nariadil na prejednanie nový termín odvolacieho pojednávania na deň 17.06.2020.

Pokiaľ ide o postup senátu 7 Co v danej veci konštatujem, že tento je ovplyvňovaný objektívnymi okolnosťami, to. zn. počtom a skladbou vecí pridelených na prejednanie senátu 7Co v stave k 29.4.2019... až do súčasnosti a od marca 2020 aj objektívnymi okolnosťami súvisiacimi so šírením COVID – 19, pre ktoré bol nútený odvolací súd opakovane pristúpiť k odročovaniu už nariadeného pojednávania.

S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti sa stotožňujem s názorom pani predsedníčky senátu a predmetnú sťažnosť v danom prípade vo vzťahu k postupu Krajského súdu v Bratislave považujem po vecnej stránke za nedôvodnú.“

6.3 Ústavný súd zaslal právnenému zástupcovi sťažovateľa vyjadrenie okresného súdu sp. zn. Spr 43/2020 z 8. júna 2020 a vyjadrenie krajského súdu sp. zn. 1 SprV 246/2020 z 1. júna 2020 na vedomie s možnosťou vyjadriť sa. Právny zástupca sťažovateľa k veci uviedol: *«1.1 V súdnom spore č.k. 18C 298/1999 požadoval žalobca [REDAKOVANÉ] od [REDAKOVANÉ] a jeho manželky [REDAKOVANÉ], návrhom z 09. 10. 1998 pôvodne sumu 42.783,- Sk (cca 1.420,- €) za nedoplatok na nájomnom a plneniach poskytovaných s užívaním bytu.*

1.2 V návrhu žalobca uviedol, že je vlastníkom nehnuteľnosti, kde je umiestnený dvojizbový byt, ktorý užívajú žalovaní spolu s ich dvomi maloletými deťmi. Byt mal pôvodne charakter služobného bytu a bol pridelený žalovanému (pre toto konanie Sťažovateľovi) v prvom rade ako služobný byt, výmerom dňa 29. 11. 1990 vedúcim prevádzkarne Obvodného národného výboru Bratislava II. O odovzdaní a prevzatí bytu bola dňa 25. 11. 1990 uzatvorená dohoda.

1.3 Služobný byt stratil charakter služobného bytu, nakoľko nájomca prestal vykonávať prácu, na ktorú bol nájom viazaný. Vzhľadom na to, že nedošlo k výpovedi z nájmu bytu zo strany prenajímateľa, byt stratil povahu služobného bytu a nájom tohto bytu sa stal nájmom bytu podľa príslušných ustanovení zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov.

1.4 Žalovaní namiesto žalobcom určenej sumy nájomného a plnení poskytovaných s užívaním bytu vo výške 1.071,- Sk platili len sumu 622,- Sk mesačne. Rozdiel činí 449,- Sk mesačne.

1.5 Následne Okresný súd Bratislava II rozsudkom zo dňa 17. 01.2 018 rozhodol:

(i) Žalovaní v 1. a 2. rade sú p o v i n n í zaplatiť žalobcovi rukou spoločnou a nerozdielnou 770,63 eur spolu s úrokom z omeškania 17,6% ročne od 24.3.1999 do zaplatenia, a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

(ii) Vo zvyšku súd žalobu z a m i e t a.

1.6 V odôvodnení uvedeného rozsudku súd uviedol: „Bezdôvodné obohatenie v tomto prípade zodpovedá výške bežného nájomného za predmetné priestory užívané za účelom bývania. Ako už bolo odôvodnené v odseku 32. rozsudku ustanovenia § 673 a 698 ods. 1 OZ sa v tomto prípade neuplatňujú. Žalovaní namietali výšku mesačného bezdôvodného obohatenia, ale nepreukázali, že by výška všeobecného nájomného bola nižšia ako

uplatňovaná suma 1.071,-Sk mesačne. Regulované nájomné sa v tomto prípade neuplatňuje, keďže užívané priestory neboli bytom. “

1.7 Dovoľujeme si upozorniť na skutočnosť, že ak by bol spor rozhodnutý v primeranej lehote a rešpektoval by zhodné tvrdenia žalobcu a žalovaných z rokov 1998 a 1999 o existencii bytu na [REDAKOVANÉ], s prihliadnutím aj na spor 14C 371/1997 – návrh žalobcu o privolenie súdu vypovedať nájom bytu žalovaným a poskytnúť im iný byt a spor 9C 35/1999, v ktorom žalovaní žiadali o uloženie povinnosti žalobcovi zabezpečiť služby spojené s užívaním bytu a inštalovať merače vody, tepla a teplej vody a kotol pre byt, tak by k reťazeniu nižšie uvedených sporov a konaní neprišlo. Zároveň by nevznikli zbytočné náklady a konania na všetkých stupňoch súdnej sústavy.

1.8 Vzhľadom na to, že žalovaní pociťujú rozpor v konaní žalobcu s právnou aj prirodzenou spravodlivosťou, odmietli z bytu napriek neposkytovaniu služieb odísť a čakali na ukončenie konania na Okresnom súde Bratislava II, č.k. 9C 35/1999, ktorý bol právoplatne rozhodnutý dňa 29. 11. 2019 ako aj na ukončenie konania na Okresnom súde Bratislava II, č.k. 14C 371/1997, ktorý stále nie je ukončený.

1.9 Máme za to, že sa jedná o pochybenie manažmentu sporu vo veci 18C 298/1999, ako aj samotného súdu Bratislava II, ktorý napriek ôsmim zrušeným pojednávaniam z dôvodu choroby sudcu, vec nepridelil inému zákonnému sudcovi. Predišlo by sa tým vzniku iných sporov, ktoré vznikli len preto, lebo v tomto spore nebolo v primeranej lehote rozhodnuté o výške spravodlivých vzájomných plnení.

1.10 Pre ilustráciu uvádzame Ústavnému súdu množinu sporov, ktoré sa vedú v danej, resp. v súvislosti s danou vecou. Jedná sa o spory: (i) 18C 48/2002 o 1.420,- € za nájom bytu; (ii) 14C 176/2003 o 2.496,- € za nájom bytu; (iii) 58C 136/2009 o 11.392,- € za nájom nebytových priestorov; (iv) 7C 1/2012 o 17.142,- € za bezdôvodné obohatenie; (v) 14C 174/2014 o 18.201,- € bezdôvodné obohatenie; (vi) 15C 655/2015 o 12.892,-€ bezdôvodné obohatenie.

1.11 Do dnešného dňa z nich bol dňa 11. 12. 2019 právoplatne ukončený len spor pod číslom konania 7C 1/2012, kde súd uložil povinnosť zaplatiť Sťažovateľovi 5.297,- € s úrokom z omeškania vo výške 9,5 % od 12. 08. 2011. Z dôvodov priesťahov tak úroky dosiahli takmer výšku zaplatenej sumy napriek tomu, že žalobca bol úspešný len na 30 %.

1.12 Sťažovateľovi tak hrozí aj v ostatných súdnych konaniach, že napriek tomu, že sa preukážu premrštené požiadavky žalobcu a žalovaní budú rovnako úspešní minimálne na 70 % vo výške istiny, výška platieb spolu s úrokmi dosiahne výšku niekoľko desiatok tisíc eur.

1.13 Žalobca navyše vo februári 2007 zamrežoval Sťažovateľovi vchod do bytu a tým ho fakticky pripravil o obydlie. Navyše v roku 2015 prestaval byt na dámske, pánske a invalidné toalety a zariadenie a vybavenie bytu vypratáť Sťažovateľovi s rodinou do kontajnera.

1.14 Za vypratane veci v kontajneri požaduje od Sťažovateľa nariadiť súdom zaplatiť nasledovné sumy v konaniach: (i) 17C 19/2017 za skladovanie 1.132,- € (ii) 60C 2/2017 za skladovanie 1.252,- € (iii) 61C 36/2018 za skladovanie 834,- € (iv) 9C 14/2018 za skladovanie 954,- €.

1.15 Z uvedeného je zrejmé, že spor má aj sociálny rozmer, pretože aj v dôsledku včasného nerozhodnutia v tejto veci sa kumulovali ďalšie spory, ktoré vyústili do straty obydlia rodiny [REDAKOVANÉ] a následne v roku 2010 aj k rozpadu manželstva. Do dnešného dňa sú [REDAKOVANÉ] a deti [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] bezdomovcami.

1.16 Poukazujeme na navyšovanie dlžnej sumy v tomto spore dôsledkom obrovského úroku 17,6 %, od 24. 03. 1999 do rozhodnutia, ktorý za cca 20 rokov trvania sporu vinou nečinnosti Okresného 4/4 súdu Bratislava II napĺňa znaky odňatia spravodlivosti. Úrok totiž niekoľkonásobne prevýši istinu a v prípade v roku 1988 pôvodne žalobcom požadovanej sumy 1.420,- € hrozí Sťažovateľovi výška úrokov viac než 5.422,- €, pretože vec ešte nie je ukončená a suma preto stále z dôvodu nečinnosti súdu rastie.»

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

9. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa § 122 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť môže podať osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené jej základné práva a slobody.

11. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať svojho práva na nezávislom a nestrannom súde... Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

12.1 Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

12.2 Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Samotným prerokovaním vecí na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predĺžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

12.3 V praxi sa vyskytujú aj prieťahy, ku ktorým dochádza až po vydaní rozhodnutia, pretože síce už bolo v konaní rozhodnuté, avšak rozhodnutie nebolo sťažovateľovi doručené, resp. nenadobudlo právoplatnosť. Je preto potrebné skúmať aj dĺžku konania, ktoré nebolo právoplatne skončené, hoci prípadne už mohlo byť vo veci rozhodnuté [rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veciach Zarembová proti Slovenskej republike z 23. 11. 2010, bod 19, Sirotňák proti Slovenskej republike z 23. 12. 2010, bod 28, Bubláková proti Slovenskej republike z 15. 2. 2011, bod 18].

13. Ústavný súd teda akcentuje, že pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“ (III. ÚS 127/03). Základnou povinnosťou súdu

a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

14.1 Povinnosť súdu a sudcu konať vo veci bez prietahov vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku).

14.2 Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

14.3 Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expresis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní. Napríklad povinnosť súdu konať bez prietahov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z ustanovení § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z ustanovení § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán, aj z § 179 ods. 1, podľa ktorého pojednávanie vedie súd

tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

15. Ústavný súd nie je súčasťou súdnej sústavy a neprislúcha mu právo dozoru nad rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov. Do rozhodovacej činnosti súdov je v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd oprávnený zasiahnuť iba vtedy, ak boli ich konaním alebo nadväzujúcim rozhodnutím porušené ústavou zaručené základné práva a slobody sťažovateľa.

16. Prieťahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrazový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktoré v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje významné ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov alebo ich riadneho postupu. Z uvedenej fakticity musí preto následne vyplynúť, že dôsledkom popísaného zásahu orgánu verejnej moci (jeho pasivity) nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

17.1 Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno formulovať vždy s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné

ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o priet'ahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú priet'ahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná.

17.2 V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07)]. Naostatok aj ESĽP vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESĽP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESĽP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESĽP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez priet'ahov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

18. Zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (II. ÚS 33/99).

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

IV.1 Posúdenie postupu okresného súdu v napadnutom konaní

19.1 V posudzovanej veci nie je primárne prehliadnuteľné, že konanie, ktorého predmetom je zaplatenie nájomného a služieb spojených s užívaním bytu za obdobie od 1. novembra 1993 do 30. septembra 1998, trvá od 12. marca 1998, teda už 22 rokov, z ktorej doby bolo napadnuté konanie okresného súdu prerušené po dobu 8 rokov

(od 17. januára 2000 do 20. augusta 2007 a od 13. februára 2013 do 1. augusta 2014) a 1 rok a 4 mesiace prebieha odvolacie konanie pred krajským súdom. Teda okresný súd v merite veci rozhodol po 20 rokoch (okresný súd 17. januára 2018 vyhlásil v merite veci rozsudok v spojení s opravným uznesením z 9. apríla 2018), pričom v konaní bol činný 12 rokov (ak od celkovej doby bude odrátaná doba, počas ktorej bolo napadnuté konanie okresného súdu prerušené). Takúto extrémnu dĺžku konania už nemožno uspokojivo odôvodniť komplikovanou procesnou situáciou, zložitou právnou otázkou, o ktorej je potrebné v konaní rozhodnúť, či potrebou znaleckého skúmania. Vzhľadom na takúto extrémnu dĺžku konania nepovažoval ústavný súd za potrebné hodnotiť tri východiskové kritériá pre posúdenie toho, či v danom prípade došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako sú zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu. Ani právne či skutkovo najnáročnejšie spory nesmú trvať takú dlhú dobu, lebo platí zásada „oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou“ (rozsudok ESĽP vo veci Lopatin & Medvedevskiy proti Ukrajine z 20. 5. 2010, bod 75, sťažnosť č. 2278/03, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, IV. ÚS 21/2018). Inými slovami, ak nečinnosť súdu charakterizuje konanie ako celok, nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu (II. ÚS 200/05, I. ÚS 398/08, IV. ÚS 60/09, I. ÚS 76/09, I. ÚS 289/2010).

19.2 Ústavný súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach vyjadril, že medzi základné princípy právneho štátu patrí okrem iného aj právo na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. právo na vybavenie veci v primeranej lehote, ktoré je nedeliteľnou súčasťou práva na spravodlivý proces garantovaného v čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 688/2014, I. ÚS 49/2015). V prípadoch extrémnych prieťahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07, III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017).

19.3 Vzhľadom na uvedené ústavný súd vyslovuje porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 298/1999.

V.

Záver

V.1 K bodu 1 výroku nálezu

20.1 V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

20.2 Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod IV odôvodnenia) dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.2 K bodu 2 výroku nálezu

21.1 Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

21.2 Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

21.3 Sťažovateľ požiadal o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 19 000 € vo vzťahu k okresnému súdu a sumu 2 000 € vo vzťahu ku krajskému súdu. Ústavný súd

v predmetnej veci zistil, že okresný súd svojím postupom v napadnutom konaní porušil práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, teda svojím postupom odňal sťažovateľovi prístup k spravodlivosti. Z obsahu vyjadrenia sťažovateľa vyplýva, že predmetom sporu sú náklady za služby spojené s užívaním bytu a ich výška, ktorý sťažovateľovi podľa jeho vyjadrenia aj pôvodne patril a o ktorého vlastníctvo mal byť protiprávne pozbavený, a to práve nezákonným konaním žalobcu. Spor má tak aj sociálny rozmer, pričom priamym dôsledkom takéhoto dlhotrvajúceho sporu je navyšovanie dlžnej sumy o úroky z omeškania, ktoré v jeho prípade majú predstavovať sumu 5 422 € (pri pôvodne žalovanej sume 1 420 € v roku 1998, čo predstavuje trojnásobok istiny). Materiálnym dôsledkom extrémnych prietáhov okresného súdu v napadnutom konaní je tak trojnásobné až štvornásobné navýšenie pôvodne dlžnej sumy s priamym negatívnym dopadom na sťažovateľa.

21.4 Vychádzajúc zo záveru ústavného súdu o odňatí spravodlivosti okresným súdom v napadnutom konaní z dôvodu extrémnych prietáhov, predmetu konania a jeho významu pre sťažovateľa vrátane skutočnosti niekoľkonásobného navýšenia dlžnej sumy v dôsledku navýšenia úrokov z omeškania v dôsledku extrémnych prietáhov a s poukazom na judikatúru ESĽP v obdobných veciach [(rozsudky ESĽP vo veci Martin Castro a iní proti Portugalsku z 10. 6. 2008, vo veci Engelhardt proti Slovenskej republike z 31. 8. 2018, séria rozsudkov vo veciach Apicella, Cocchiarella, Ernestina Zullo, Guiseppe Mostacciuolo č. 1, Guiseppe Mostacciuolo č. 2, Giuseppina a Orestina Procaccini, Musci a Riccardi Pizzati proti Taliansku z 10. 11. 2004, ale taktiež aj I. ÚS 17/2011, III. ÚS 85/2019, III. ÚS 119/2019, III. ÚS 36/2020) priznal ústavný súd sťažovateľovi sumu 500 € za každý rok neprerušeneho konania, teda v celkovej sume 6 000 €.

V.3 K bodu 3 výroku nálezu

22.1 Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

22.2 Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2020 pozostávajúce z prevzatia

a prípravy zastupovania, písomného podania sťažnosti ústavnému súdu a písomného vyjadrenia zo 17. júna 2020. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 1/6 z výpočtového základu zo sumy 1 062 €, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 177 € a 10,62 € režijný paušál, v celkovej súhrnnej sume 562,86 € + 20 % DPH, teda sumu v celkovej výške 675,43 €. Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

V.4 K bodu 4 výroku nálezu

23. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti namietal aj prietahy v postupe krajského súdu. Zhodnotením postupu krajského súdu v napadnutom konaní ústavný súd konštatuje, že tento postupoval bezprietahovo a dĺžka konania sa predĺžila v dôsledku mimoriadnej pandemickej situácie na území Slovenskej republiky. Túto prekážku považuje ústavný súd za objektívnu skutočnosť brániacu skončeniu veci. V dôsledku toho ústavný súd prijateľ ústavnej sťažnosti sťažovateľa v časti smerujúcej proti krajskému súdu nevyhoviel.

24. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2020

Martin Vernarský
predseda senátu